

Кундеус О. М. Нарахування амортизації згідно нового Податкового кодексу України / О. М. Кундеус // Інноваційна економіка. – 2011. – №7. – С. 120-127.

УДК 330.3

Кундеус О.М.,
к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ЗГІДНО НОВОГО ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. В умовах переходу до ринкових відносин, питання, що пов'язані зі змінами в обліку та аналізі господарської діяльності, стали предметом глибокого економічного дослідження. Особливо стоїть питання про використання основних засобів. Краще їх використання є одним із головних факторів збільшення обсягу виробництва без додаткових капітальних вкладень та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Важливе значення має відтворення основних засобів як процес їх виробничого використання, зносу, амортизації, підтримки в робочому стані через здійснення ремонтів і відновлення в натурі. Особливо важливе значення в механізмі відтворення основних засобів має амортизація, оскільки вона, з одного боку, є елементом виробничих витрат, що включається в собівартість продукції, а з іншого – є джерелом коштів для реновації (відновлення) основного засобу нерідко на якісно новій основі. Водночас вона відображає специфіку руху його вартості і розглядається як важливий важіль управління процесом відтворення [1; 3; 5].

Для підприємств амортизаційні відрахування є головним джерелом інвестицій і часткового поповнення обігових коштів. Причому йдеться не про просте відтворення наявних основних засобів, а про регулярну зміну їхньої активної частини – базового технологічного обладнання, яке визначає в кінцевому підсумку витрати виробництва і конкурентоспроможність продукції.

За правильного використання амортизаційні відрахування могли б стати підвалиною для науково-технічного та інноваційного розвитку.

Законодавство України передбачає п'ять методів нарахування амортизації: прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості (річна норма амортизації обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеню кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість), методу прискореної амортизації, методу кумулятивного і виробничого. Підприємство може застосовувати норми і методи нарахування амортизації основних засобів, передбачені податковим законодавством [1-8].

Слід відмітити, що ідеології інноваційного розвитку найбільше відповідає метод прискореної амортизації. Прискорене формування амортизаційного фонду розширює можливості для інновацій [2; 4; 6]. Однак, прискорена амортизація ефективна для рентабельних підприємств. Проте її не можна нав'язувати підприємствам збитковим, бо у них відбудеться штучне збільшення збитків. Прискорена амортизація – це передусім стимул оновлення виробництва, водночас для збиткових вона перетворюється в гальмо інвестицій та інновацій.

У світовій практиці на амортизацію припадає 60–70% інвестицій в основний капітал. В Україні роль амортизації нині різко ослаблена. В економічній літературі виділяють три головні причини ослаблення ролі амортизації в Україні: неадекватність індексації основних засобів; високі нормативні терміни служби основних засобів; недостатнє застосування прискореної амортизації [4].

В умовах інтеграційних процесів сучасну методика амортизаційних нарахувань доцільно удосконалювати, наближувати параметри української амортизаційної політики до світової практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати дослідження процесів формування та інтерпретації показників амортизації основних засобів, затвердженої до використання Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, дозволяють стверджувати про недостатнє задоволення інформаційних потреб управління. Успішне вирішення цих проблем в значній мірі залежить від

рівня їх теоретико-методологічного вивчення і узагальнення, що є науковою основою розробки практичних рекомендацій для обґрунтування амортизаційної політики підприємств та ефективності її використання в управлінні.

Розв'язанню теоретичних і методологічних питань формування, аналізу та прогнозування амортизаційної політики підприємств присвячена значна кількість досліджень вітчизняних вчених (Ф. Ф. Бутинця, С. В. Голова, М. Я. Дем'яненка, Г. Г. Кірейцева, В. К. Савчука, В. В. Сопка, В. Д. Слободяна, В. О. Шевчука, П. Я. Хомина, Л. В. Чижевської та інших вчених).

Крім того, проблеми амортизаційної політики підприємств в умовах ринкової економіки досить повно висвітлені в працях вчених країн близького і далекого зарубіжжя (П. С. Безруких, В. В. Ковальова, О. В. Єфімової, Н. П. Кондракова, Я. В. Соколова, А. Д. Шеремета, Л. Бернстайна, Г. Велша, Ван Бреди, Ж. Рішара, Т. Карліна, Д. Колдуела, Б. Нідлза, Е. С. Хендріксена та інших).

Значні досягнення названих вчених стали основою подальшого дослідження проблем та формування висновків і пропозицій щодо удосконалення амортизаційної політики підприємств. Необхідно відмітити, що зарубіжний досвід амортизаційної політики підприємств представляє значний інтерес в теоретичному і практичному плані, але його вивчення і використання вітчизняними теоретиками і практиками повинно максимально враховувати особливості розвитку і становлення економіки України на сучасному етапі.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження питань амортизаційної політики і викладення методичних засад нарахування амортизації згідно нового Податкового кодексу України.

Виклад основного матеріалу дослідження. З першого квітня 2011 року набрав чинності III розділ Податкового кодексу України (далі – ПКУ), який докорінно змінив правила оподаткування прибутку, включаючи і порядок нарахування амортизації основних засобів.

У відповідності з ПКУ основні засоби (ОЗ) – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр

(крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік). Вартісна межа для основних засобів у 2011 році залишилася на рівні 1000 грн.

Нематеріальні активи (НА) – право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами .

За визначенням ПКУ амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [9].

ПКУ закладає перехід від групового до пооб'єктного обліку основних засобів, тому і нарахування амортизації буде здійснюватися щомісячно (сума амортизації за розрахунковий квартал відповідає добутку місячної суми амортизаційних відрахувань на три місяці) та пооб'єктно [9].

В таблиці 1 наведено розподіл об'єктів на групи, ті, що підлягають і не підлягають амортизації [7].

Як видно з даних табл.1, амортизації підлягають: витрати на придбання ОЗ, НА та довгострокових біологічних активів; витрати на самостійне виготовлення ОЗ; витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення ОЗ, що перевищують 10% сукупної балансової

вартості всіх груп ОЗ; витрати на капітальне поліпшення землі, не пов'язане з будівництвом; капітальні інвестиції, отримані платником податку з бюджету; сума переоцінки вартості ОЗ; вартість безоплатно отриманих об'єктів.

Не підлягають амортизації: витрати на утримання ОЗ, що знаходяться на консервації; витрати на ліквідацію ОЗ, витрати на придбання (виготовлення) сценічно-постановочних предметів вартістю до 5 тис. грн.; витрати на виробництво національного фільму; витрати бюджетів на будівництво та утримання споруд благоустрою та житлових будинків; витрати бюджетів на будівництво та утримання автомобільних доріг; витрати на придбання та збереження Національного архівного фонду України; вартість гудвілу; витрати на придбання (самостійне виготовлення) невиробничих ОЗ.

В ПКУ також записано, якщо ОЗ або НА придбані у фізичних осіб - платників єдиного податку, то в податковому обліку витрати, понесені на їх придбання, не амортизується і не включаються до витрат.

Класифікація ОЗ та інших необоротних активів за групами, а також мінімально допустимі строки їх амортизації відповідно до п. 145.1 ПКУ наведена в таблиці 2 [7].

З таблиці 2 видно, що класифікація ОЗ в податковому обліку тепер передбачає 16 груп замість звичних нам 4-х., і що мінімальний строк корисного використання будівель становить 20 років, а транспортних засобів – 5 років.

Звичніше для нас виглядає класифікація нематеріальних активів, адже їх групи відповідають субрахункам до рахунку 12 "Нематеріальні активи" (табл. 3) [7].

Класифікація об'єктів за приналежністю до приватизації

Амортизації підлягають	Не підлягають амортизації та повністю відносяться до складу витрат за звітний період такі витрати платника податку	Не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел фінансування
Витрати на придбання ОЗ, НА та довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності.	Витрати на утримання ОЗ, що знаходяться на консервації.	Витрати бюджетів на будівництво та утримання споруд благоустрою та житлових будинків, придбання і збереження бібліотечних і архівних фондів.
Витрати на самостійне виготовлення ОЗ, вирощування довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності, в т.ч. витрати на оплату зарплати працівникам, які були зайняті на виготовленні таких ОЗ.	Витрати на ліквідацію ОЗ.	Витрати бюджетів на будівництво та утримання автомобільних доріг загального користування.
Витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів і поліпшення ОЗ, що перевищують 10% сукупної балансової вартості всіх груп ОЗ, що підлягають амортизації, на початок звітного року.	Витрати на придбання (виготовлення) сценічно-постановочних предметів вартістю до 5 тис. грн. театральнo-видовищними підприємствами-платниками податку.	Витрати на придбання та збереження Національного архівного фонду України, а також бібліотечного фонду, що формується та утримується за рахунок бюджетів.
Витрати на капітальне поліпшення землі, не пов'язане з будівництвом, а саме: іригацію, осушення та інше подібне капітальне поліпшення землі.	Витрати на виробництво національного фільму та придбання майнових прав інтелектуальної власності на національний фільм.	Вартість гудвілу.
Капітальні інвестиції, отримані платником податку з бюджету, у вигляді цільового фінансування на придбання об'єкта інвестування (ОЗ, НА) за умови визнання доходів пропорційно сумі нарахованої амортизації по такому об'єкту відповідно до положень пп. 137.2.1 ПКУ		Витрати на придбання (самостійне виготовлення) та ремонт, а також на реконструкцію, і модернізацію або інші поліпшення невиробничих ОЗ. (невиробничі ОЗ - необоротні матеріальні активи, які не використовуються в господарській діяльності

		платника податку).
Сума переоцінки вартості ОЗ, проведеної відповідно до п. 146.21 ПКУ.*		
Вартість безоплатно отриманих об'єктів енергопостачання, газо- і теплозабезпечення водопостачання, каналізаційних мереж, побудованих споживачами на вимогу спеціалізованих експлуатуючих підприємств згідно з технічними умовами на приєднання до вказаних мереж або об'єктів.		

* Слід зазначити, що платники податку всіх форм власності мають право проводити переоцінку об'єктів ОЗ, застосовуючи щорічну індексацію вартості ОЗ, що амортизується, та суми накопиченої амортизації на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою:

$$K_i = [I(a-1) - 10] : 100$$

де $I(a-1)$ – індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація.

Якщо значення K_i не перевищує одиниці, індексація не проводиться.

Збільшення вартості об'єктів ОЗ, що амортизується, здійснюється станом на кінець року (дату балансу), за результатами якого проводиться переоцінка та використовується для розрахунку амортизації з першого дня наступного року.

Таблиця 2

Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років	Рахунки бухгалтерії
група 1 - земельні ділянки	-	101
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15	102
група 3 - будівлі,	20	103
споруди,	15	
передавальні пристрої	10	
група 4 - машини та обладнання	5	104

з них:		
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень	2	
група 5 - транспортні засоби	5	105 106
група 6 - інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4	107
група 7 - тварини	6	
група 8 - багаторічні насадження	10	108 109
група 9 - інші основні засоби	12	111
група 10 - бібліотечні фонди	-	
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-	112
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5	113
група 13 - природні ресурси	-	114
група 14 - інвентарна тара	6	115
група 15 - предмети прокату	5	116
група 16 - довгострокові біологічні активи	7	16

Таблиця 3

Строки нарахування амортизації нематеріальних активів

Групи	Строк дії права користування
група 1 - права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище);	відповідно до правовстановлюючого документа
група 2 - права користування майном (право користування земельною ділянкою, крім права постійного користування земельною ділянкою, відповідно до закону, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо);	відповідно до правовстановлюючого документа
група 3 - права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;	відповідно до правовстановлюючого документа
група 4 - права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, в тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо) крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;	відповідно до правовстановлюючого документа, але не менш як 5 років
група 5 - авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо) крім тих, витрати на придбання яких	відповідно до правовстановлюючого документа, але не менш як 2 роки

визнаються роялті;	
група 6 - інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо)	відповідно до правовстановлюючого документа

Відмічаємо, що амортизація по НА нараховується за будь-яким з методів, викладених у пп. 145.1.5 ПКУ. Облік вартості, яка амортизується, таких активів ведеться за кожним з об'єктів, що входить до складу окремої групи.

На сьогодні вже немає податкового методу. Тепер відповідно до ПКУ в податковому обліку методи нарахування амортизації повністю відповідають бухгалтерським методам, що перелічені в п. 26 П(С)БО 7 "Основні засоби". П. 145.1.5 ПКУ визначає такі методи нарахування амортизації ОЗ (табл. 4) [7].

Таблиця 4

Методи нарахування амортизації ОЗ

Метод нарахування	Формула розрахунку річної суми амортизації
Прямолінійний	Ділення вартості, що амортизується, на строк корисного використання
Зменшення залишкової вартості	Добуток залишкової вартості на початок звітного року (або первісна вартість на дату початку нарахування амортизації) на річну норму амортизації. Річна норма амортизації (%) = $1 - \sqrt[n]{\text{ліквідаційна вартість} / \text{первісна вартість}}$ <i>n</i> - кількість років експлуатації.
Прискорене зменшення залишкової вартості (застосовується лише при нарахуванні амортизації до об'єктів ОЗ, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби))	Добуток залишкової вартості на початок звітного року (або первісна вартість на дату початку нарахування амортизації) на річну норму амортизації. Річна норма амортизації обчислюється відповідно до строку корисного використання і подвоюється.
Кумулятивний	Добуток вартості, що амортизується, на кумулятивний коефіцієнт. Кумулятивний коефіцієнт = відношення кількості років, що залишаються до кінця строку використання, до суми чисел років його корисного використання
Виробничий	МІСЯЧНА сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) на виробничу ставку. Виробнича ставка = відношення вартості, що амортизується, до загального обсягу продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

ОЗ та інші необоротні активи групи 9, 12, 14, 15, що наведені в таблиці 4, амортизуються прямолінійним та виробничим методами. На ОЗ груп 1 та 13 амортизація не нараховується.

Малоцінні необоротні матеріальні активи і бібліотечні фонди (групи 10 та 11) підприємство, так як і раніше, може амортизувати на свій розсуд одним з цих методів:

- у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50% вартості, яка амортизується, та решта 50% - у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом, або в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100% його вартості.

Перелік груп ОЗ та інших необоротних активів та методи амортизації, що можна до них застосувати покажемо в таблиці 5 [7].

Таблиця 5

Методи нарахування амортизації за групами ОЗ та інших необоротних активів

Група ОЗ та інших необоротних активів	Методи нарахування амортизації				
	Прямолінійний	Зменшення залишкової вартості	Прискорене зменшення залишкової вартості	Кумулятивний	Виробничий
1	-	-	-	-	
2	+	+	-	+	+
3	+	+	-	+	+
4	+	+	+	+	+
5	+	+	+	+	+
6	+	+	-	+	+
7	+	+	-	+	+
8	+	+	-	+	+
9	+	-	-	-	+
10	Використовується один із методів, встановлених п. 145.1.6 ПКУ (див. вище)*				
11					
12	+	-	-	-	+
13	-	-	-	-	-
14	+	.	-	-	+
15	+	-	-	-	+
16	+	+	-	+	+

* Виходячи із зближення бухгалтерського і податкового обліку, можливе застосування прямолінійного і виробничого методів до груп 10 та 11.

ПКУ визначено наступний порядок нарахування амортизації.

Амортизація нараховується помісячно, починаючи з місяця, що настає за

місяцем введення об'єкта ОЗ в експлуатацію, протягом строку корисного використання об'єкта, що встановлюється наказом по підприємству в момент визнання цього об'єкта активом (при зарахуванні його на баланс). А цей строк не повинен бути меншим, ніж визначено в п. 145.1 ПКУ .

При визначенні строку корисного використання засобу слід враховувати наступні моменти:

- очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
- фізичний та моральний знос, що передбачається;
- правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори. Нарахування амортизації призупиняється на періоди виводу об'єкта з експлуатації – це може бути реконструкція, модернізація, добудова, дообладнання, консервація або інші причини. При цьому необхідні підтвердні документи, що засвідчують факт виведення цих об'єктів з експлуатації.

Так як і раніше рішення щодо виведення ОЗ з експлуатації приймає керівник підприємства міни очікуваних економічних вигод від використання ОЗ, строк експлуатації доречно переглянути, але все ж із дотриманням вимог п. 145.1 ПКУ. І вже потім нараховувати амортизацію, виходячи з нового строку, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання (це правило не діє при застосуванні виробничого методу нарахування амортизації).

Закінчується нараховуватися амортизація лише тоді, коли залишкова вартість засобу дорівнює його ліквідаційній вартості (умовно ліквідаційна вартість = 0).

Метод амортизації на підприємстві визначається наказом про облікову політику і може переглядатися в разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигод. Нарахування амортизації за новим методом починається з місяця, наступного за місяцем прийняття рішення про зміну методу амортизації.

В ПКУ передбачені норми, що відображають питання переходу на нові

правила нарахування амортизації

П. 6 підр. 4 розд. XX ПКУ визначає наступні етапи переходу:

1. Провести інвентаризацію ОЗ станом на 1 квітня 2011 року.

2. Визначити перелік об'єктів ОЗ, інших необоротних активів та НА за групами відповідно до п. І 145.1 ПКУ.

3. Встановити вартість, що амортизується, по кожному об'єкту. При цьому така вартість буде визначатися як первісна (переоцінена) з врахуванням капіталізованих витрат на модернізацію, модифікацію, добудову, дообладнання, реконструкцію тощо, а також суми накопиченої амортизації за даними бухгалтерського обліку станом на 01.04.2011 року.

4. Визначити суму накопиченої амортизації по кожному об'єкту ОЗ, за основу взявши дані бухгалтерського обліку станом на 1 квітня 2011 року.

5. Здійснити порівняльний аналіз на основі даних інвентаризації між показниками бухгалтерського обліку і податкового обліку.

6. Проводимо визначення строку експлуатації ОЗ по кожному об'єкту. Він потрібний нам для наступного нарахування амортизації від 01.04.2011 року. Цей строк визначається платником податку самостійно з урахуванням дати введення ОЗ в експлуатацію, але з врахуванням норм п. 145.1 ПКУ.

7. Ну і на завершення вибираємо метод нарахування амортизації в податковому обліку по кожному об'єкту ОЗ відповідно до п. 145.1.9 ПКУ.

Згідно з п. 146 4 ПКУ придбані (самостійно виготовлені) ОЗ зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, що складається з таких витрат:

- суми, що сплачуються постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);

- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням/отриманням прав на об'єкт ОЗ;

- суми ввізного мита;

- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) ОЗ (якщо вони не відшкодовуються платнику);

- витрати на страхування ризиків доставки ОЗ;
- витрати на транспортування, встановлення, монтаж, налагодження ОЗ;
- фінансові витрати, включення яких до собівартості кваліфікаційних активів передбачено положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням ОЗ до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою .

Якщо підприємство здійснює самостійне виготовлення ОЗ для власних виробничих потреб, вартість ОЗ, яка амортизується, збільшується на суму всіх виробничих затрат, що були понесені при їх виготовленні та введенні в експлуатацію, а також витрат на виготовлення таких ОЗ, без урахування сплаченого ПДВ, у разі якщо платник податку зареєстрований платником ПДВ, незалежно від джерел фінансування .

Якщо підприємство придбало декілька об'єктів ОЗ, що мають загальну вартість, то для цілей податкового обліку вартість кожного окремого об'єкта визначається розподілом цієї загальної суми пропорційно звичайній ціні окремого об'єкта основних засобів .

Коли підприємство отримало ОЗ як внесок до статутного фонду, то первісна вартість такого ОЗ буде визначатися за погодженням засновників (учасників) підприємства, але вона не повинна бути вище звичайної ціни.

Первісна вартість об'єкта ОЗ, отриманого в обмін на подібний об'єкт, дорівнює вартості переданого об'єкта ОЗ, яка амортизується, за вирахуванням сум накопиченої амортизації, але не вище звичайної ціни об'єкта ОЗ, отриманого в обмін.

Первісна вартість об'єкта ОЗ, отриманого в обмін (або частковий обмін) на неподібний об'єкт, дорівнює вартості переданого об'єкта ОЗ, яка амортизується, за вирахуванням сум накопиченої амортизації, збільшеній/зменшеній на суму коштів чи їх еквівалента, що була передана/отримана під час обміну, але не вище звичайної ціни об'єкта ОЗ, отриманого в обмін .

Якщо підприємство проводить ремонт та поліпшення ОЗ (наприклад,

модернізацію, модифікацію, добудову, дообладнання, реконструкцію) і очікує, що це призведе до зростання економічних вигод у майбутньому, то воно має право збільшити первісну вартість ОЗ на суму витрат, що перевищують 10% сукупної балансової вартості всіх груп ОЗ, що підлягають амортизації, на початок звітнього податкового року .

Отже, підсумовуючи вищесказане, запрошується висновок про те, що з одного боку введення податкового кодексу спрощує роботу бухгалтерів, наближаючи «податковий облік» до бухгалтерського, а з іншого ставить багато на даний час незрозумілих питань при розрахунку оподаткованого прибутку в перехідний період.

Висновки з даного дослідження. 1. У процесі виробництва основні виробничі засоби зношуються фізично (матеріально) та економічно (морально). Розрізняють дві форми фізичного і морального зношення. Перша форма фізичного зношення виникає в процесі використання засобів праці, коли їх робочі органи внаслідок тертя втрачають свої якості, деформуються та руйнуються. Друга пов'язана з недовикористанням засобів праці, коли під дією природних і часового факторів металеві вузли і механізми машин і знарядь іржавіють, а пластмасові частини і гума «старіють» Внаслідок фізичного зношення знижується продуктивність засобів праці і зрештою вони стають непридатними для використання.

2. Амортизація це економічний процес, що кількісно відображає втрату основними засобами своєї вартості, яка амортизується, та її систематичний розподіл (перенесення) на заново створений продукт (виконану роботу, надану послугу) протягом строку їх корисного використання. При цьому під вартістю, що амортизується, розуміють первісну або переоцінену вартість основного засобу за вирахуванням його ліквідаційної вартості. Коли йдеться про те, що амортизація є важливим важелем управління процесом відтворення основних засобів, то мається на увазі, що вона залежно від вибраного методу нарахування амортизації, встановленого строку корисного використання основного засобу, а також способу використання амортизаційних відрахувань може неоднаково

виконувати регулюючу і відтворювальну функції. Остання в кінцевому рахунку зводиться до простого відтворення основного засобу через відшкодування його зносу і придбання нового екземпляра подібного роду. Регулююча функція амортизації проявляється через прискорення чи уповільнення темпів формування грошових потоків, що врешті решт впливає на темпи і пропорції відтворення основних засобів.

3. Новий порядок податкового обліку основних засобів досить серйозно відрізняється від звичного нам раніше. Якщо оцінювати його в цілому, то варто відзначити спробу законодавця максимально наблизити його до бухгалтерського обліку основних засобів, що впадає в очі хоча б уже з уніфікації термінів. Отже, згідно з ПКУ основними засобами вважаються матеріальні активи, що призначаються платником податку для використання у власній господарській діяльності, вартість яких перевищує 2500 грн.* і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом і очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), п. 145.1 ПКУ передбачено розподіл основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, як і в бухобліку, на 16 груп замість 4 нинішніх. При цьому замість щоквартальних норм амортизації ОЗ встановлено мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів у розрізі кожної з групи.

4. Облік вартості, що амортизується, ведеться за кожним об'єктом, який входить до складу окремої групи основних засобів, у тому числі вартість ремонту, поліпшення таких засобів, отриманих безоплатно або наданих в оперативний лізинг (оренду), як окремий об'єкт амортизації (п. 146.1 ПКУ). Амортизацію аналогічно бухгалтерським правилам слід нараховувати щомісячно на кожен об'єкт основних засобів окремо впродовж строку його корисного використання (установленого підприємством) до досягнення ліквідаційної вартості такого об'єкта.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Ф. Ф. Бутинець ; 2-е вид. доп. і перероб. - Житомир : ЖІТІ, 2000. - 640 с.
2. Бухгалтерський облік: організаційно-методологічні аспекти : навчальний посібник / За ред. Б. С. Кругляка. - Хмельницький : ТУП, 2001. - 286 с.
3. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посібник/ К. В. Ізмайлова. - К : МАУП, 2000. - 152 с.
4. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : навч. посібник, курс лекцій / Г. Г. Кірейцев та ін. ; за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. - Житомир : ЖІТІ, 2001. - 432 с.
5. Ковалев В. В. Финансовый анализ / В. В. Ковалев. - М. : Финансы и статистика, 2001. - 429 с.
6. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова. -К. КНЕУ, 2001. - 387с.
7. Методи нарахування амортизації основних засобів // «Податки та бухгалтерський облік» <http://nibu.factor.ua/ukr/info/pribil/metod-amort/>
8. Парниш Г. О. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики / П. О. Парниш. - К. : Знання, 2000. - 245 с.
9. Податковий кодекс України http://kodeksv.com.ua/podatkovii_kodeks_ukraini/statja-144.htm
10. Річна фінансова та виробнича звітність сільськогосподарських підприємств : посібник / За ред. академіка М. Я. Дем'яненка. - К. : ІАЕ, 2002. - 126 с.